

بررسی رابطه اضطراب مدرسه بر اساس شایستگی تحصیلی با نقش میانجی فشار

تحصیلی در دانش آموزان

مهرا مرادی

آموزش و پرورش، معلم ابتدایی مدارس شهر مریوان

چکیده

هدف از مطالعه حاضر بررسی رابطه اضطراب مدرسه بر اساس شایستگی تحصیلی با نقش میانجی فشار تحصیلی در دانش آموزان بود. این تحقیق با توجه به هدفی که برای آن تعیین شده است یعنی (بررسی رابطه اضطراب مدرسه بر اساس شایستگی تحصیلی با نقش میانجی فشار تحصیلی در دانش آموزان) در زمره تحقیقات کاربردی محسوب می شود، و با توجه به اینکه داده های تحقیق به شیوه پیمایشی و میدانی گردآوری می شوند در زمره مطالعات توصیفی- همبستگی محسوب می شود. جامعه تحقیق تمامی دانش آموزان متوسطه شهر سروآباد در دو دوره اول و دوم بودند که در سال تحصیلی ۴۰۲-۴۰۳ در مدارس این شهر مشغول به تحصیل بودند که تعداد آنها با توجه به نظر کارشناس مربوطه آموزش متوسطه برابر با ۳۴۵۱ نفر دانش آموز دختر و پسر بود. بر این مبنا با توجه به مشخص بودن حجم جامعه که برابر با ۳۴۵۱ نفر بود و به دلیل گستردگی آن نمی توان تمامی جامعه را به عنوان نمونه مورد بررسی قرار داد بنابراین با استفاده از فرمول کوکران و به شیوه نمونه گیری تصادفی ساده و طبقه ای احتمالی تعداد ۳۴۵ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده های تحقیق شایستگی تحصیلی توسط دیپرنا و البوت (۱۹۹۹)، پرسشنامه اضطراب مدرسه فیلیپس (۱۹۸۷) و پرسشنامه استرس انتظارات تحصیلی انگ و هوان (۲۰۰۶) بودند نتایج نشان داد بین دو متغیر اضطراب مدرسه بر شایستگی تحصیلی با نقش میانجی فشار تحصیلی رابطه وجود دارد و ضریب مسیر آنها برابر با ۰/۲۴۱- بود.

واژگان کلیدی: اضطراب مدرسه، شایستگی تحصیلی، فشار تحصیلی

مقدمه

باتوجه به پیشرفت ها و تغییرات سریع در جامعه، اضطراب به عنوان یک مسئله ی بهداشت روانی که به طور فزاینده ای شایع است؛ تبدیل شده است. چنانچه در در بسیاری از کشور ها مداخله مداخله یا پیشگیری سیستماتیک برای رسیدگی به مسائل بهداشت روانی مانند اضطراب و افسردگی در عوامل اجتماعی و خانوادگی به عنوان یک نیاز به موقع تاکید شده است (اکسین و چی^۱، ۲۰۲۰). مطالعات متعددی در میان گروه های دانشجویی (دانشجویان و نوجوانان) در طول زمان افزایش سطح اضطراب را گزارش کرده اند (شی و همکاران^۲، ۲۰۱۹). اضطراب یکی از مشکلات عمده ای است که مانع از پیشرفت سلامت روان دانش آموزان می شود (هوانگ^۳ و همکاران، ۲۰۲۲).

متخصصان صاحب نظر در زمینه بررسی اختلالات مربوط به اضطراب، رایج ترین نوع این اختلال را در بین کودکان و نوجوانان مشاهده می کنند و شایع بودن اختلال اضطرابی را با توجه به روش ها و نوع آن در بین ۴ تا ۲۵ درصد محاسبه و گزارش کرده اند (ارگیلز^۴ و همکاران، ۲۰۱۶). اضطراب مدرسه از جمله مهمترین بحث های روانشناسی تعلیم و تربیت به حساب می آید. با توجه به گزارش های آماری هر ساله بر تعداد کودکان و نوجوانان با اضطراب مدرسه اضافه می شود، اضطراب مدرسه دارای سه مولفه شناختی (افکار مزاحم)، عاطفی (احساس ترس یا نگرانی) و روانشناختی (احساس شکست) در متن فعالیت هایی است که در مدرسه به وجود می آیند که توسط عملکرد ضعیف در مدرسه یا طرد اجتماعی از جانب دیگر افراد (معلم و همکلاسی ها) دو چندان می شود (گیلبر، بکمن، جردن، کشیکار و جاسترسکی^۵، ۲۰۱۹).

علائم ظاهری اختلال اضطراب مدرسه احساس تنش و فشار روانی هستند که دانش آموزان موقعی که در مدرسه حضور دارند آن را تجربه می کنند؛ یا افکار و رفتار پریشانی که به هنگام تداعی حضور در مدرسه، مشاهده می شوند، به طور معمول دوری کردن و نرفتن به مدرسه یکی از علائم اضطراب مدرسه به حساب می آید. از دیگر دیدگاههای تحولی نیز می توان اضطراب مدرسه را ناشی از اضطراب جدایی از والدین، خانه، خانواده یا شرایطی دیگر به حساب آورد که به آن دلبستگی ایجاد شده است (کاسیتینوینا و دروزدیکووا^۶، ۲۰۱۶).

امروزه در بین دانش آموزان رقابت های چشمگیر در زمینه های رسیدن به هدف های تحصیلی از جمله تحصیل در مدارس برتر تا موفقیت در کنکور مشاهده می شود، و این امر تا حدود زیادی می تواند فشار روزافزونی بر دانش آموزان تحمیل کند و این امر سبب شده تا موضوع شایستگی و شایستگی محور در دانش آموزان بروز پیدا کند، چنانچه برنثال^۷ و همکاران (۲۰۰۴) شایستگی را به عنوان الگوی قابل اندازه گیری از دانش، مهارت، توانایی ها، رفتارها و دیگر خصوصیات فردی مورد نیاز جهت انجام نقش های کاری یا عملکردهای شغلی موفق بیان کرده اند.

¹ Xin & Chi

² Shi et al

³ Huang

⁴ Orgiles

⁵ Gilber, Beckmann, Jordan, Kashikar & Jastrowski

⁶ Kostyunina & Drozdikova

⁷ Bernthal

در راستا و همجهت این تعریف مه و ایفنتهارل^۱ (۲۰۱۸) از شایستگی تحصیلی به عنوان ترکیبی از نگرش ها، دانش، رفتار و مهارت های آشکار و نا آشکاری را بیان کرده اند که سبب قضاوت در راستای عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموز گردیده و توانایی و ظرفیت انجام وظایف به شکل اثربخش را نشان می دهد. شایستگی در مدرسه مولفه هایی همچون شایستگی تحصیلی و رفتاری و اجتماعی را در بر می گیرد و از عوامل متفاوتی و پیچیده و گاه مختلف تأثیر می گیرد. در تحلیل و بررسی عواملی که شایستگی در مدرسه را تحت تأثیر قرار می دهند، می توان به شایستگی اجتماعی^۲ توجه کرد. شایستگی اجتماعی به معنی قدرت عملکرد انسان در اجرای استقلال شخصی و مسئولیت پذیری اجتماعی نام برده شده است به زبانی دیگر، شایستگی اجتماعی قدرت مراقبت از خود، کمک و مراقبت از دیگران بیان شده است (سوانسون و مالون^۳، ۱۹۹۲). قدرت تحمل بالای فرد در شرایط های سخت اجتماعی و مشارکت فعال او در به وجود آوردن و حفظ ارتباط اجتماعی تأثیر گذار، توانایی حل مسائل اجتماعی و سازگار بودن با موقعیت های متفاوت با حفظ دلبستگی های شخصی و گروهی از جمله شاخصه های شخصیتی است که به شایستگی اجتماعی فرد کمک می کند. همچنین خانواده می تواند به عنوان یکی از اساسی ترین و ابتدایی ترین نهادهای اجتماعی نقش آفرینی کند (بهرامیان، ۱۳۹۳). کودک بایستی در محیط خانواده، آرامش و امنیت داشته باشد در این صورت روابط اجتماعی اش دارای امنیت و تقویت خواهد شد ولی اگر محیط خانوادگی کودک یا فرد دارای ترس و اضطراب باشد، دچار کینه توزی می شود و نسبت به اجتماع بدبین خواهد شد و این می تواند در ارتباطات اجتماعی ضعیف عمل کند (ویس کرمی و همکاران، ۱۳۹۶). بر این مبنا این مطالعه در راستای پاسخ به این سوال است که آیا مدل علی اضطراب مدرسه بر اساس شایستگی تحصیلی، شایستگی اجتماعی با نقش میانجی فشار تحصیلی در دانش آموزان دارای مشکلات تحصیلی با مدل تجربی برازش دارد؟

در سیستم آموزشی امروز پرداختن به نظام آموزشی بیش از پیش احساس می شود. از جمله شاخصه های اصلی سنجیدن کارایی نظام آموزشی پرداختن به شایستگی تحصیلی و عوامل تأثیر گذار بر آن است (انصاری، مک ماهون و لوتر^۴، ۲۰۱۶). چنانچه کمک به تغییر ابعاد فکری، نگرشی و رفتاری دانش آموزان از هدف های آموزش و پرورش به حساب می آید و توجه به شایستگی تحصیلی دانش آموزان، هدف را قابل رسیدن تر نشان می دهد (قیرگا، جانوز، بایست و مورین^۵، ۲۰۱۹). شناسایی دقیق تر شایستگی تحصیلی که سبب به شکاف بین دانش آموزان و هدف های عالی نظام آموزشی می شود، می تواند شیوه های مناسب برای پیشگیری یا مداخله در جهت مرتفع کردن این شکاف باشد (رابی و همکاران، ۲۰۱۳).

عوامل متفاوتی وجود دارند که می توانند بر شایستگی تحصیلی دانش آموزان اثر بخش باشند که از جمله ی این عوامل اضطراب مدرسه است

¹Mah & Ifenthaler

² suitability social

³ Swanson & Malone

⁴Ansary, McMahon, Luthar

⁵ Quiroga, C. V., Janosz, M., Bisset

اگر دانش آموز در مدرسه اضطراب داشته باشد می تواند برای این دانش آموز آسیب زا باشد. چرا که دانش آموزان در مدرسه مهارت هایی همچون خودکنترلی، خودتنظیمی، عزت نفس، توانمندی های فردی، یادگیری هنجارهای اجتماعی و مهارت های ارتباطی با هم سالان و بزرگ سالان را می تواند به اسانی فرا گیرد؛ ولی چنانچه دارای اضطراب باشد دچار ناامنی، تردید و تکانشگری می شود؛ همچنین شیوه تفکر دانش آموز مبتلا به اختلال اضطراب مدرسه سبب جلوگیری از پیشرفت تحصیلی دانش آموز می شود (دمیر و کوتلو^۱، ۲۰۱۶).

چنانچه اگر دانش آموز در مدرسه دارای اضطراب باشد به نوعی مانع پیشرفت او می شوند بنابراین اضطراب پیشرفت به نوعی اضطراب اجتماعی است که توانمندی های دانش آموز را کاهش می دهد و در موقعیت هایی همچون امتحان و نیز با رقابت های منفی و غیر سازنده تحصیلی و نگرانی نسبت به آینده همایند است (پارکس استام، گولویتزر و اتینجن^۲، ۲۰۱۰).

در ایران به نظر می رسد که وحشت از گرفتن نمره ضعیف و سرزنش خانواده، تمسخر همسالان، ترس از ناتوانی برای ادامه تحصیل و به ویژه ورود به دانشگاه همواره دانش آموزان به ویژه دانش آموزان مقاطع بالاتر را درگیر کرده است و بر همین مبنا دلایل اضطراب پیشرفت پر رنگ شده است. و از آنجا که اضطراب مدرسه می تواند بر زمینه های پیشرفت دانش آموز و حتی زمینه های اجتماعی دانش آموز اثر بخش باشد در این میان شرایط تحصیلی و فراهم کردن زمینه مناسب برای دانش آموز که از این زمینه دور باشد ضروری است. همکاران (۱۴۰۲) نشان دادند که ضریب مسیر غیر مستقیم بین شایستگی هیجانی و اضطراب مدرسه با نقش واسطه ای عزت نفس تحصیلی و فشار تحصیلی بر خود در سطح کمتر از ۰/۰۱ درصد معنادار است. بخشی و یوسفی (۱۴۰۰) نشان دادند بین مقیاس شایستگی اجتماعی ادراک شده با نمره های شایستگی هیجانی و حمایت همسالان به صورت مثبت ارتباط معنی داری مشاهده شد. مک کانی^۳ و همکاران (۲۰۲۲) نشان دادند که هر هشت مهارت شایستگی عاطفی سارنی در کل داده ها مشهود است، اما نه برای هر شرکت کننده. شواهد حداقلی برای نیمی از مهارت ها و برای برخی از دانش آموزان وجود نداشتند، بنابراین نشان دهنده نیاز به رشد در شایستگی عاطفی است. به دست آوردن درک چگونگی مقابله رشته های آموزش موسیقی با استرس خود می تواند گامی کلیدی در جهت درک نحوه حمایت بهتر از دانش آموزان در طول دوره های تحصیلی خود و در حین انتقال آنها به حوزه آموزش موسیقی باشد. ون یی تان^۴ و همکاران (۲۰۲۱) نتایج نشان دادند که معنی دار استاثر کل مثبت ترس از شکست بر تعلل تحصیلی و اثر مستقیم منفی معنی دار مدل انتظار-ارزش بر اهمال کاری تحصیلی، حمایت از فرضیه مسیر C و مسیر b بود. با این حال، هیچ اثر مستقیم قابل توجهی وجود نداشت.

¹ Demir & Kutlu

² Parks-Stamm, Gollwitzer, & Oettingen

³ McConkey

⁴ Wan-Yi Tan

روش تحقیق

این تحقیق با توجه به هدفی که برای آن تعیین شده است یعنی (مدل علی اضطراب مدرسه بر اساس شایستگی تحصیلی، شایستگی اجتماعی با نقش میانجی فشار تحصیلی در دانش آموزان دارای مشکلات تحصیلی) در زمره تحقیقات کاربردی محسوب می شود، و با توجه به اینکه داده های تحقیق به شیوه پیمایشی و میدانی گردآوری می شوند در زمره مطالعات توصیفی-همبستگی محسوب می شود. جامعه تحقیق تمامی دانش آموزان متوسطه شهر مریوان در دو دوره اول و دوم بودند که در سال تحصیلی ۴۰۳-۴۰۲ در مدارس این شهر مشغول به تحصیل بودند که تعداد آنها با توجه به نظر کارشناس مربوطه آموزش متوسطه برابر با ۳۴۵۱ نفر دانش آموز دختر و پسر بود. در این تعریف می توان نمونه را تعدادی از افراد جامعه به حساب آورد که ویژگی های آنها با ویژگی های جامعه مثل هم باشد و معرفی کننده جامعه باشد بر این مبنا با توجه به مشخص بودن حجم جامعه که برابر با ۳۴۵۱ نفر بود و به دلیل گستردگی آن نمی توان تمامی جامعه را به عنوان نمونه مورد بررسی قرار داد بنابراین با استفاده از فرمول کوکران و به شیوه نمونه گیری تصادفی ساده و طبقه ای احتمالی تعداد ۳۴۵ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری این تحقیق پرسشنامه های زیر می باشند

مقیاس شایستگی تحصیلی شایستگی تحصیلی توسط دیپرنا و الیوت (۱۹۹۹) طراحی شده است و در طیف لیکرت ۵ گزینه ای درجه بندی شده است که از (هرگز برابر با ۱ و همیشه برابر با ۵) می باشد. این پرسشنامه دو مولفه را مورد سنجش قرار می دهد و دارای نسخه معلم و دانش آموز می باشد که نسخه معلم از معلم کلاس های اول تا دوازدهم را شامل می شود و در دانش آموزان از ششم تا دوازدهم را شامل می شود. در این مطالعه با توجه به جامعه مورد بررسی از نسخه دانش آموز استفاده شده است که عامل اول شامل مهارت های تحصیلی با ۳ زیر مقیاس استعداد خواندن با سوال های ۱ تا ۱۱ ریاضی با سوال های ۱۲ تا ۱۸ و تفکر انتقادی با سوال های ۱۹ تا ۳۰ اندازه گیری می شود. دومین عامل توانمند سازی تحصیلی است دارای ۴ زیر مقیاس مهارت های بین فردی با سوال های ۳۱ تا ۳۹ دل مشغولی با سوال های ۴۰ تا ۴۷ انگیزه تحصیلی با سوال های ۴۸ تا ۵۶ و مهارت های مطالعه با سوال های ۵۷ تا ۶۷ اندازه گیری می شود. ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه توسط دیپرنا و الیوت (۱۹۹۹) برای مهارت های تحصیلی ۰/۹۸/۰/۹۷ و بین فردی ۰/۹۵ مهارت مطالعه ۰/۹۴ برای مشارکت ۰/۹۲ گزارش کرده است. پرسشنامه اضطراب مدرسه فیلیپس (۱۹۸۷) این پرسشنامه توسط فیلیپس در سال ۱۹۸۷ تهیه و تنظیم شده است که ۷۴ گویه دارد و این گویه ها در چهار شاخصه تنظیم شده اند که عبارتند از ترس از ابراز وجود، اضطراب امتحان، فقدان اعتماد به نفس و واکنش های فیزیولوژیک و به صورت بلی خیر نمره گذاری شده است میزان پایایی پرسشنامه توسط فیلیپس ۵۰ تا ۶۷ درصد گزارش شده است و در ایران عارف نیا ۰/۸۷ آن را به دست آورده است. پرسشنامه استرس انتظارات تحصیلی انگ و هوان (۲۰۰۶)

این پرسشنامه در سال ۲۰۰۶ توسط انگ و هوان طراحی شده است و از ۹ گویه و دو زیر مقیاس تشکیل شده است شیوه نمرده دهی به آن به صورت طیف لیکرت ۵ گزینه می باشد. انگ و هوان پایایی آن را ۰/۷۷ گزارش کرده اند و در ایران آذربادکان و همکاران

آن را ۷۵ درصد به دست آورده اند. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از آمار توصیفی و آمار استنباطی محاسبه خواهد شد چنانچه در توصیفی از میانگین و انحراف معیار و در استنباطی از تحلیل همبستگی رگرسیون و مدل معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار Smart PLS استفاده خواهد شد.

یافته ها

نتایج توصیفی متغیرهای تحقیق با استفاده از شاخصه های مرکزی و پراکندگی

شاخص های توصیف داده ها به دو گروه شاخص های مرکزی و شاخص های پراکندگی تقسیم می شوند. در این بخش چگونگی توزیع متغیرهای پژوهش براساس مهم ترین شاخص های مرکزی (میانگین^۱)، شاخص های پراکندگی (انحراف معیار^۲) مورد بررسی قرار می گیرند.

جدول ۱. شاخص های مرکزی، پراکندگی متغیرهای تحقیق

انحراف معیار	مد	میان	میانگین	حجم نمونه	
۰/۴۹	۲/۹۲	۳/۰۴	۳/۰۸	۳۴۵	اضطراب مدرسه
۰/۴۶	۲/۶۷	۳/۰۵	۳/۰۵	۳۴۵	شایستگی تحصیلی
۰/۶۸	۲/۴۴	۳/۱۱	۳/۰۹	۳۴۵	فشار تحصیلی

در جدول ارائه شده شاخصه های توصیفی متغیرهای تحقیق بر اساس میانگین، میان، مد و انحراف معیار آمده اند، جدول نتایج اینگونه نشان می دهد که متغیر اضطراب مدرسه دارای میانگین ۳/۰۸۲ و انحراف معیار ۰/۴۹۱ می باشد. که این متغیر با طیف لیکرت در سطح متوسط به بالا مورد توجه بوده است. متغیر شایستگی تحصیلی با میانگین ۳/۰۵۷ و انحراف معیار ۰/۴۶۶ می باشد. که این متغیر با طیف لیکرت در سطح متوسط به بالا مورد توجه بوده است. متغیر شایستگی اجتماعی با میانگین ۳/۱۰۲ و انحراف معیار ۰/۶۰۵ می باشد. که این متغیر با طیف لیکرت در سطح متوسط به بالا مورد توجه بوده است. متغیر فشار تحصیلی پاسخ دهندگان با میانگین ۲/۰۹۱ و انحراف معیار ۰/۸۴ می باشد. که این متغیر با طیف لیکرت در سطح متوسط به بالا مورد توجه بوده است.

برای اطلاع از روایی و اگرانیز در ابتدا ماتریس همبستگی مؤلفه های اصلی مدل تحقیق را مطابق جدول زیر رسم می نماییم.

جدول ۲. ماتریس همبستگی ابعاد اصلی مدل تحقیق

اضطراب در مدرسه	شایستگی تحصیلی	فشار تحصیلی	
۱			اضطراب در مدرسه
۰/۷۲۸	۱		شایستگی تحصیلی
-۰/۲۲۹	-۰/۲۳۱	۱	فشار تحصیلی

¹ Mean

² Std. Deviation

چنانچه در جدول ارائه شده در راستای ماتریس همبستگی متغیرهای اصلی نتایج نشان داد با جایگذاری جذر AVE به جای اعداد ۱ در قطر اصلی این مقدار برای هر یک از متغیرها بیش از همبستگی یک سازه با سازه‌های دیگر است، ابزار تحقیق از روایی و اگرایی مناسبی نیز برخوردار است.

جدول ۳. بررسی روایی و اگرایی در جدول همبستگی

اضطراب در مدرسه	شایستگی تحصیلی	فشار تحصیلی
اضطراب در مدرسه	۰/۰۰۸	
شایستگی تحصیلی	۰/۷۲۸	۰/۷۳۳
فشار تحصیلی	-۰/۲۲۹	-۰/۲۳۱

در جدول بالا به تأیید مطلوب بودن مقادیر بارهای عاملی، اعتبار همگرایی، اعتبار افتراقی و پایایی مرکب، برازش مدل اندازه گیری تحقیق مورد تأیید واقع می‌شود. پس از بررسی برازش مدل‌های اندازه گیری، مدل ساختاری و مدل کلی، در این قسمت به بررسی و آزمون فرضیه‌های تحقیق پرداخته می‌شود: ضرایب معناداری مسیرهای مدل نشان می‌دهند که آیا فرضیه‌های تحقیق معنی دار هستند یا خیر. همچنین ضرایب استاندارد شده مسیرها بیانگر این امر هستند که چند درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل تبیین می‌شود.

جدول ۴. آزمون فرضیه‌های تحقیق

مسیر	ضریب مسیر	آماره t	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
اضطراب در مدرسه -> شایستگی تحصیلی	-۰/۷۲۸	-۴۰/۴۴	۰/۰۰۰	تایید
اضطراب در مدرسه -> فشار تحصیلی	-۰/۲۲۹	-۴/۳۲	۰/۰۰۱	تایید
فشار تحصیلی -> شایستگی تحصیلی	-۰/۲۲۷	-۶/۳۰	۰/۰۰۳	تایید

با توجه به جدول (۴-۱۲) و نمودار (۴-۱) و (۴-۲) سطح معنی داری بین دو متغیر اضطراب مدرسه و شایستگی تحصیلی برابر ۰/۰۰۰ با آماره تی (عدد معنی داری) ۴۰/۴۴۴ می‌باشد. سطح معنی داری از ۰/۰۵ کوچکتر و آماره تی از ۱/۹۶ بزرگتر می‌باشد. بنابراین فرض صفر رد و فرض مقابل تأیید می‌شود. ضریب مسیر برابر ۰/۷۲۸- بوده که میزان تاثیرگذاری متغیر اضطراب مدرسه بر شایستگی تحصیلی می‌باشد. با توجه به جدول (۴-۱۲) و نمودار (۴-۱) و (۴-۲) سطح معنی داری بین دو متغیر فشار تحصیلی و شایستگی تحصیلی برابر ۰/۰۰۳ با آماره تی (عدد معنی داری) ۶/۳۰۶ می‌باشد. سطح معنی داری از ۰/۰۵ کوچکتر و آماره تی از ۱/۹۶ بزرگتر می‌باشد. بنابراین فرض صفر رد و فرض مقابل تأیید می‌شود. ضریب مسیر برابر ۰/۲۲۷- بوده که میزان تاثیرگذاری متغیر فشار تحصیلی بر شایستگی تحصیلی می‌باشد. با توجه به جدول سطح معنی داری بین دو متغیر اضطراب مدرسه و شایستگی تحصیلی برابر ۰/۰۰۰ با آماره تی (عدد معنی داری) ۴۰/۴۴۴ می‌باشد. سطح معنی داری از ۰/۰۵ کوچکتر و آماره تی از ۱/۹۶ بزرگتر می‌باشد. بنابراین فرض صفر رد و فرض مقابل تأیید می‌شود. ضریب مسیر برابر ۰/۷۲۸- بوده که میزان تاثیرگذاری متغیر اضطراب مدرسه بر شایستگی تحصیلی می‌باشد.

جدول ۵. آزمون فرضیه میانجی تحقیق

مسیر	ضریب مسیر	آماره t	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
اضطراب در مدرسه -> فشار تحصیلی -> شایستگی تحصیلی	-۰/۲۴۱	-۲/۹۳	۰/۰۰۵	تایید

با توجه به جدول بالا سطح معنی داری بین دو متغیر اضطراب مدرسه بر شایستگی تحصیلی با نقش میانجی فشار تحصیلی برابر ۰/۰۰۵ با آماره تی (عدد معنی داری) ۲/۹۳۹ می باشد. سطح معنی داری از ۰۰۵ کوچکتر و آماره تی از ۱/۹۶ بزرگتر می باشد. بنابراین فرض صفر رد و فرض مقابل تایید می شود. ضریب مسیر برابر -۰/۲۴۱ بوده که میزان تاثیرگذاری متغیر اضطراب مدرسه بر شایستگی تحصیلی با نقش میانجی فشار تحصیلی می باشد.

بحث و نتیجه گیری

نتیجه این مطالعه مبنی بر بررسی رابطه اضطراب مدرسه بر اساس شایستگی تحصیلی با نقش میانجی فشار تحصیلی در دانش آموزان با استفاده از تحلیل رگرسیون و ضریب مسیر مورد بررسی قرار گرفت نتایج نشان داد که بین اضطراب مدرسه بر اساس شایستگی تحصیلی با نقش میانجی فشار تحصیلی در دانش آموزان رابطه وجود دارد. در مورد این فرضیه و متغیرهای آن مطالعاتی انجام گرفته اند که تاحدودی نتایج مشابهی به دست داده اند که در این زمینه قادری و همکاران (۱۴۰۲) ضریب مسیر غیر مستقیم بین شایستگی هیجانی و اضطراب مدرسه را نشان دادند مسعودی زاد (۱۴۰۱) شایستگی ادراک شده رابطه منفی با اضطراب مدرسه دانش آموز داشت. آقاجانی و همکاران (۱۴۰۲) نشان داد که دشواری در تنظیم هیجان می تواند رابطه بین استرس های تحصیلی و شایستگی تحصیلی را با اضطراب مدرسه واسطه ای کند

در تبیین این فرضیه می توان اظهار داشت اضطراب یک وضعیت شایع سلامت روان است که افراد در تمام سنین از جمله دانش آموزان را تحت تاثیر قرار می دهد، چنانچه ترس و دلهره، اغلب همراه با علائم فیزیکی مانند افزایش ضربان قلب، عرق کردن و مشکل در تمرکز با احساس نگرانی مشخص می شود، اضطراب می تواند در جنبه های مختلف تاثیر بسزایی داشته باشد میزان موفقیت یک دانش آموز اهداف و استانداردهای تعیین شده توسط آموزشی نهادها عوامل مختلفی از قبیل نمرات، نمرات آزمون، شرکت در کلاس، و عملکرد کلی تحصیلی را شامل می شود.

از آنجا که شوفرت (۲۰۱۸) بیان می کند که یادگیری فرایندی بسیار پویا بوده و به طور حتم نیازمند خودتنظیمی در فرد یادگیرنده است. می تواند در ارتقای شایستگی تحصیلی دانش آموزان بیشترین نقش را داشته باشد و باید به متغیرهای روانشناختی و توانمندی

ها و شایستگی های درونی یادگیرنده و مهارت های حرفه ای فرد توجه داشته باشد دانش آموز موفق از آنجا که هدفش پیشرفت و موفقیت تحصیلی است، در انتخاب فعالیت های تحصیلی، جهت دادن و توانایی در آنها توانایی و پشتکار بیشتری را ارائه می دهد که به نوبه خود سبب بیشتر شدن انگیزه پیشرفت و موفقیت تحصیلی و در نتیجه احساس لیاقت و شایستگی بیشتر او می شود. در مقابل دانش آموز ناموفق فعالیت های تحصیلی را بی آنکه انگیزه درونی و بی هدف انجام می دهد که سبب می شود افت تحصیلی دو چندان می شود. در نتیجه افت تحصیلی زمینه ساز احساس ضعیف بودن و عدم شایستگی او می شود. توانایی و شایستگی و هیجانی از عوامل تأثیرگذار بر سازگاری تحصیلی به حساب می آید چنانچه کازان (۲۰۱۲) بر این اعتقاد است جهت موفقیت تحصیلی دانش آموزان بایستی مهارت های غیرشناختی و هیجانی و اجتماعی آنان نیز بیشتر شود.

صاحب نظران در این زمینه اعتقاد دارند تنظیم هیجانی و مهارت های ارتباطی و اجتماعی با مشکلات رفتاری ارتباط دارد و آموزش این فرایند به بهبود عملکرد ارتباطی، اجتماعی و رفتاری کودکان و نوجوانان در مقاطع مختلف رشد را به دنبال دارد. همچنین می توان اظهار داشت می توان اظهار داشت تحصیل و خواندن برای یک دانش آموز که در مدرسه با مشکلاتی همچون عملکرد ضعیف روبه رو است می تواند همچون تحولات در شرایط تنش زا به حساب بیاید، اما بعضی دانش آموزان در مقابل سختی ها بهتر نتیجه می گیرند. چنین دانش آموزانی که به شرایط تنش زا واکنش هایی موفقیت آمیز این را می رساند و در درس پیشرفت می کنند با وجود اینکه مشوق ها و پاداش های محیطی در برانگیختن انگیزه های بیرونی دانش آموزان مفید هستند، اما آن دسته از افراد که انگیزش درونی را تجربه می کنند، موقع انجام دادن فعالیت های درسی به صورت خودانگیخته راضی هستند. تجربه استرسورهای مختلف همچون انتظارات والدین، انتقادات آنان، تردید و نگرانی فرد نسبت به عملکرد و اشتباهات خود، همراه با اضطراب آزمون های مداوم و جو محیطی کلاس و مدرسه همه ی اینها کاهش انگیزه های دانش آموزان بخصوص انگیزه های درونی آنان را به دنبال دارد. موقعی که دانش آموزان با تقاضاها و درخواست های بالاتر از منابع روانی خود روبه رو می شوند فشار روانی یا استرس را به دنبال دارد. چنانچه این تقاضاها برای مدت زمانی زیاد مداوم شود، برای دانش آموزان خستگی هیجانی را به دنبال دارد چنانچه افزایش مؤلفه خستگی هیجانی سبب می شود ایجاد راهبرد مقابله ای بدبینی می شود و سرانجام بدبینی، خودارزیابی منفی را به شکل کارایی پایین تحصیلی به وجود می آورد.

منابع

- آقاجانی، سیف اله، عینی، ساناز، نیازی، ژیلا. (۱۴۰۲). بررسی ارتباط عوامل تنش‌زای آموزشی و شایستگی آموزشی با اضطراب مدرسه با میانجی‌گری دشواری در تنظیم هیجان در دانش‌آموزان. فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، ۱۹(۶۷)، ۱۱۶-۱۲۷.
- قادری دلیر، اکبری مریم، کریمی کیومرث. تدوین مدل علی اضطراب مدرسه بر اساس شایستگی هیجانی با نقش واسطه‌ای فشار تحصیلی بر خود و عزت نفس تحصیلی در دانش‌آموزان با مشکلات تحصیلی. مجله علوم پزشکی رازی. ۱۴۰۲؛ ۳۰(۴): ۱۱۶-۱۲۷.
- محمودپور، عبدالباست؛ دریا، محمد؛ خانبانیوشکی، سحر؛ پاش، شیمایا (۱۳۹۹) پیش‌بینی شایستگی تحصیلی بر اساس سبک‌های فرزندپروری، خودکارآمدی ادراک شده و تنظیم هیجان دانش‌آموزان، مجله علوم روانشناختی/ دوره نوزدهم/ شماره ۱۹
- مسعودی زاد، مژگان (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای بررسی ارتباط بین شایستگی ادراک شده با اضطراب مدرسه دانش‌آموزان پایه ششم شهر یزد، فصلنامه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، دوره: ۸، شماره: ۳
- Ansary, N. S., McMahon, T. J., & Luthar, S. S. (2017). Trajectories of emotional-behavioral difficulty and academic competence: A 6-year, person-centered, prospective study of affluent suburban adolescents. *Development and Psychopathology*, 29(1), 215-234
- Bahramian, SH. (2013). Comparison of social compatibility, emotional intelligence and social competence of elementary students with and without learning disabilities in Ahvaz city. Master's Degree in Educational Psychology. Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz. [Persian]
- Bernthal, P.; Colteryahn, K.; Davis, P.; Naughton, J.; Rothwell, W. J. & Wellins, R. (2004). *ASTD Competency Study: Mapping the Future*. Alexandria, VA: ASTD Press.
- Demir, Y., Kutlu, M. (2016). "The relationship between Loneliness and Depression: Mediation Role of Internet Addiction". *Journal of Educational Process*, 5(2), 97-105.
- Gilber, R. C., Beckmann, E. A., Jordan, A. M., Kashikar, S., Jastrowski, M. (2019). "Characterizing social and academic aspects of school anxiety in pediatric chronic pain". *Journal of pain*, 35(7), 625-632.
- Huang, X. X., Zhang, Y. L., & Yu, G. L. (2022). Prevalence of mental health problems among primary school students in Chinese mainland from 2010 to 2020: A metaanalysis. *Advances in Psychological Science*, 30(5), 953-964.
- Kostyunina, N.Y., Drozdikova, Z. (2016). "Adolescents school anxiety correction by means of mandala art therapy". *Journal of Environmental & Science Education*, 11(6), 1105-1116.
- Mah, D. K., & Ifenthaler, D. (2018). Students' perceptions toward academic competencies: The case of German first-year students. *Issues in Educational Research*, 28(1), 120-137.
- McConkey MS, Kuebel CR. Emotional competence within the stress coping strategies of music education students. *J Res Music Educ*. 2022;70(3):321-338
- Orgiles, M., Martinez, I., Miguel, S., Marzo, J., Medrano, L., Espada, J. (2016). "Spanish validation of school anxiety scale-teacher report". *Journal of Child Psychiatry Human Development*, 48(5), 714-720.
- Parks-Stamm, E. J., Gollwitzer, P. M., & Oettingen, G. (2010). Implementation intentions and test anxiety: Shielding academic performance from distraction. *Learning and Individual Differences*, 20(1), 30-33.

- Quiroga, C. V., Janosz, M., Bisset, S., & Morin, A. J. (2013). Early adolescent depression symptoms and school dropout: Mediating processes involving self-reported academic competence and achievement. *Journal of Educational Psychology*, 105(2), 552-560.
- Raby, K. L., Roisman, G. I., Labella, M. H., Martin, J., Fraley, R. C., & Simpson, J. A. (2019). The legacy of early abuse and neglect for social and academic competence from childhood to adulthood. *Child development*, 90(5), 1684-1701
- Shi, M., Li, N., Lu, W. Y., Yu, X. Y., & Xin, S. F. (2019). A cross-temporal meta-analysis of changes in Chinese college students' social anxiety during 1998–2015. *Psychological Research*, 12(6), 540–547.
- Swanson, H. L., & Malone, S. (1992). Social skills and learning disabilities: A meta- analysis of the literature. *Social psychology review*, 21, 579 – 582. [DOI: 10.2307/1511051]
- Veiskaramy, H., Ghadampoor, E., & Mottaghinia, M. R. (2016). Structural equation modeling of the relationship between school climate and collective efficacy with personal efficacy of teachers of primary schools. *Journal of Psychological Achievements*, 23 (1), 95-114. [Persian]
- Wan-Yi Tan, Eunice. Ditto Priha, Kususanto (2021) Fear of failure and academic procrastination among university students: The role of achievement expectancy and year of, *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJER)*
- Xin, Z. Q., & Chi, L. P. (2020). Contemporary Chinese trends in mental health. *People's Tribune*, 1, 46–50.
- Zhang Y, Dong S, Fang W, Chai X, Mei J, Fan X. Self-efficacy for self-regulation and fear of failure as mediators between self-esteem and academic procrastination among undergraduates in health professions. *Adv Health Sci Educ Theory Pract*. 2018 Oct;23(4):817-830. doi: 10.1007/s10459-018-9832-3. Epub 2018 May 29. PMID: 29845359.

Investigating the relationship between school anxiety based on academic competence and the mediating role of academic pressure in students

Mehra Moradi

Education, primary school teacher in Marivan city

Abstract

The purpose of this study was to investigate the relationship between school anxiety based on academic competence and the mediating role of academic pressure in students. This research is considered as an applied research according to the purpose for which it has been set, that is (examining the relationship between school anxiety based on academic merit and the mediating role of academic pressure in students), and considering that the research data is a survey method. and are collected in the field, it is considered among descriptive-correlational studies. The research population was all secondary school students of Sarvabad city in the first and second periods, who were studying in the schools of this city in the academic year 2018-2029, and according to the opinion of the relevant expert of secondary education, their number was equal to 3451 male and female students. . On this basis, due to the size of the population, which was 3451 people, and due to its extent, it is not possible to examine the entire population as a sample, therefore, using Cochran's formula and stratified simple random sampling method. A possible number of 345 people were selected as a statistical sample. The data collection tools of academic competence research by Diperna and Elliott (1999), Phillips School Anxiety Questionnaire (1987) and Academic Expectations Stress Questionnaire (2006) were the results. There is a relationship between the two variables of school anxiety on academic competence and the mediating role of academic pressure, and their path coefficient was equal to -0.241

Key words: school anxiety, academic competence, academic pressure